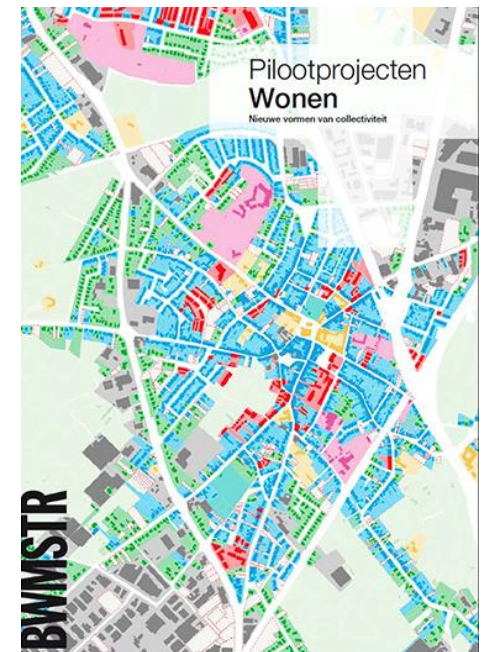

Collectief wonen

Pilootprojecten Wonen
Coöperatieve woningbouw
Baugruppen

Anne Malliet
Team Vlaams Bouwmeester

13 oktober 2015

1. Trendvolgende scenario

Vlaanderen bestaande toestand
2010

Vlaanderen bestaande toestand
+ woonuitbreidingsgebieden &
woonreservegebieden

Vlaanderen bestaande toestand
+ woonuitbreidingsgebieden +
onbebouwde percelen in woongebied

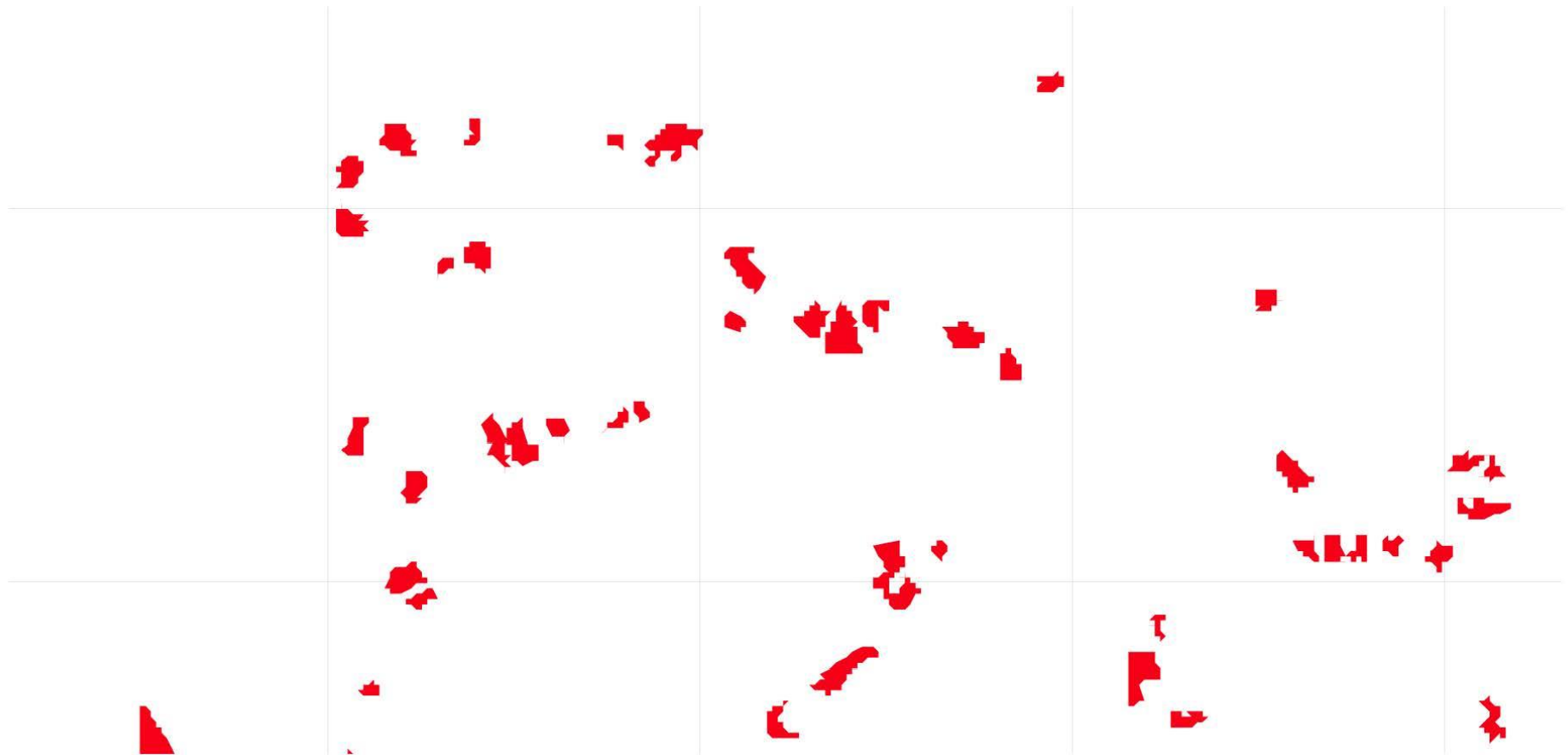

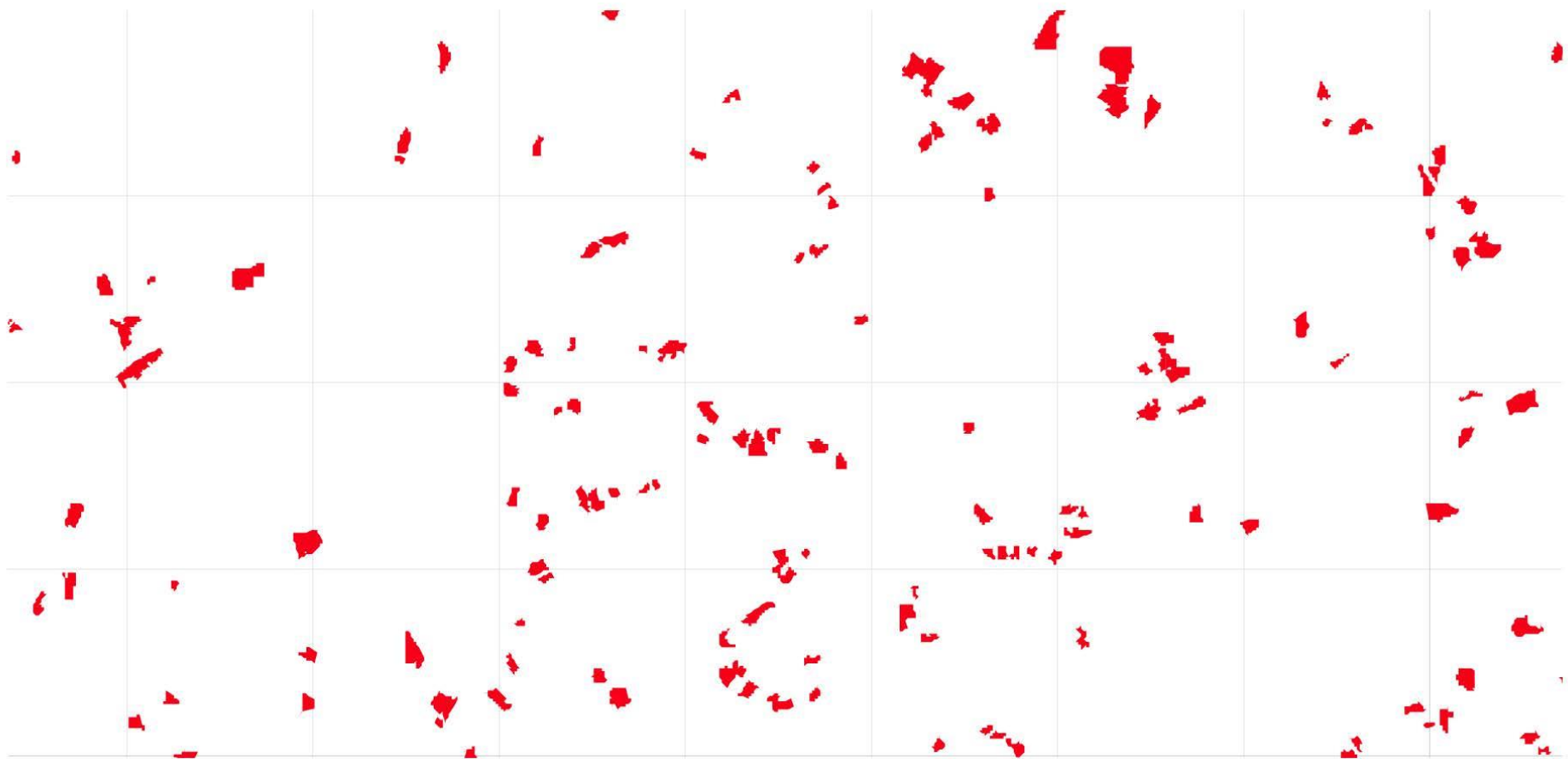

woonuitbreidingsbieden ergens in Vlaanderen

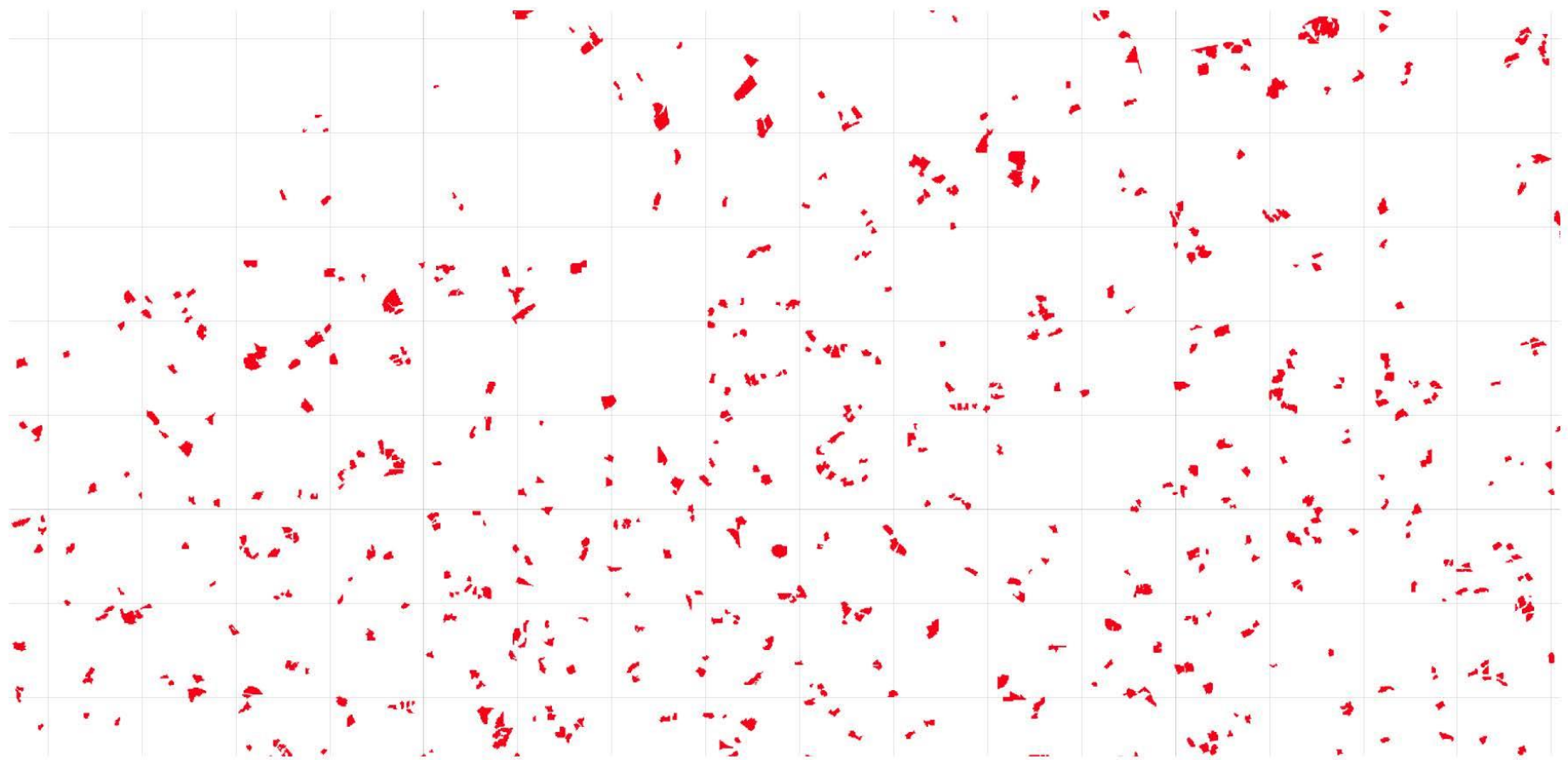

woonuitbreidingsbieden ergens in Vlaanderen

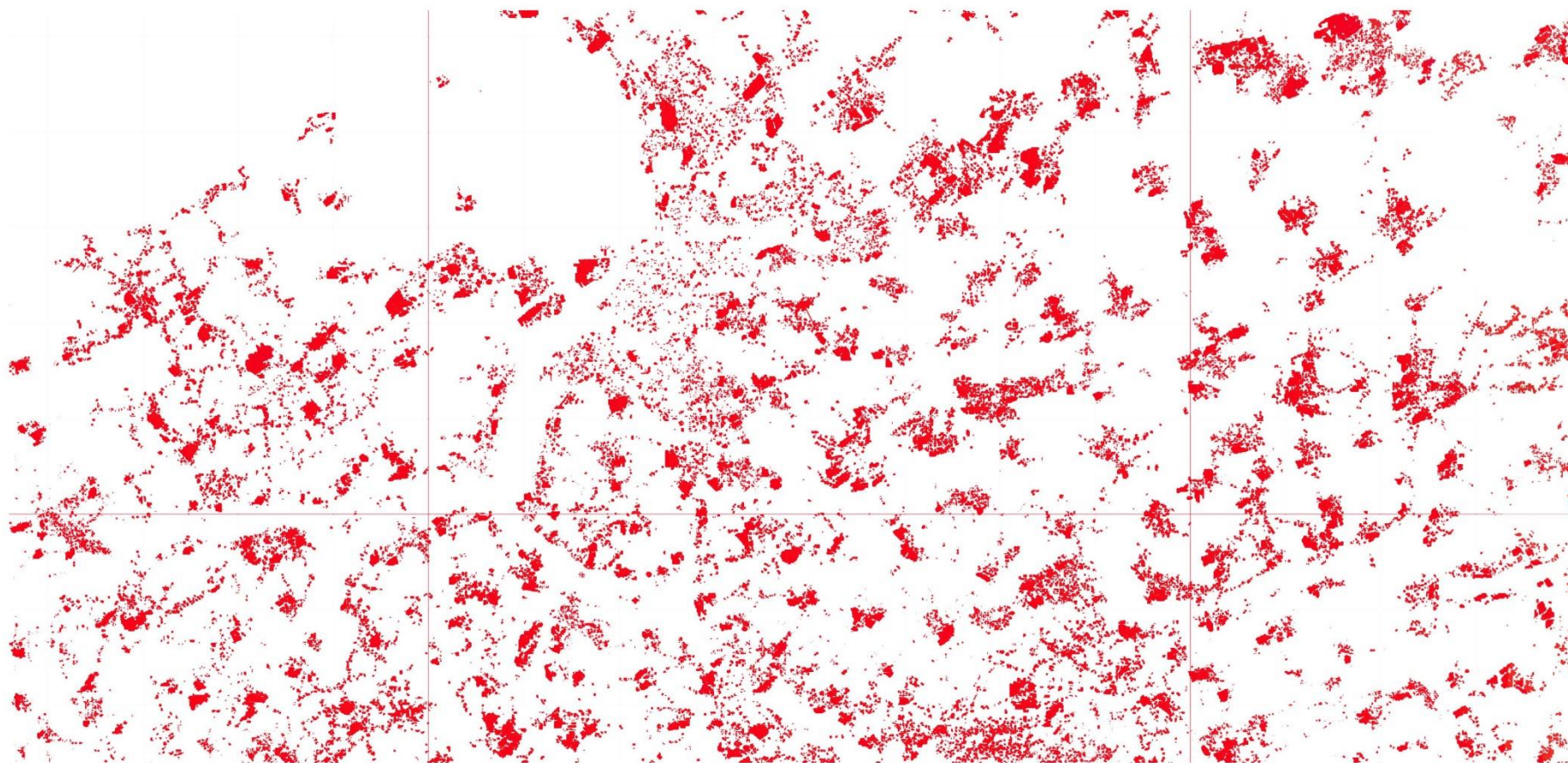

woonuitbreidingsbieden ergens in Vlaanderen

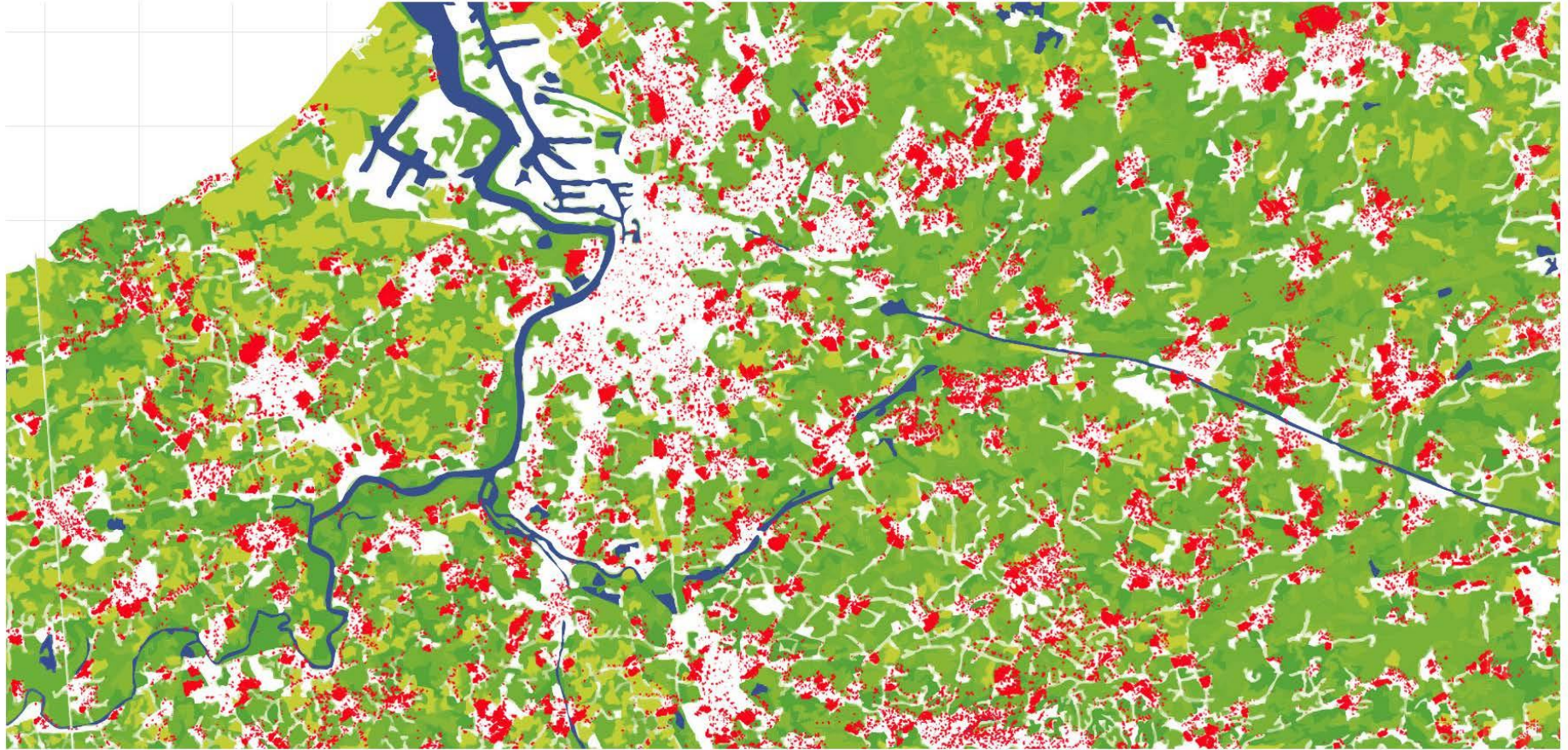
woonuitbreidingsbieden ergens in Vlaanderen

**Alle bestaande bouw mogelijkheden in onbebouwde
percelen en woonuitbreidingsbieden ergens in Vlaanderen**

In relatie met de open ruimte

Pathways to World-Class Energy Efficiency in Belgium

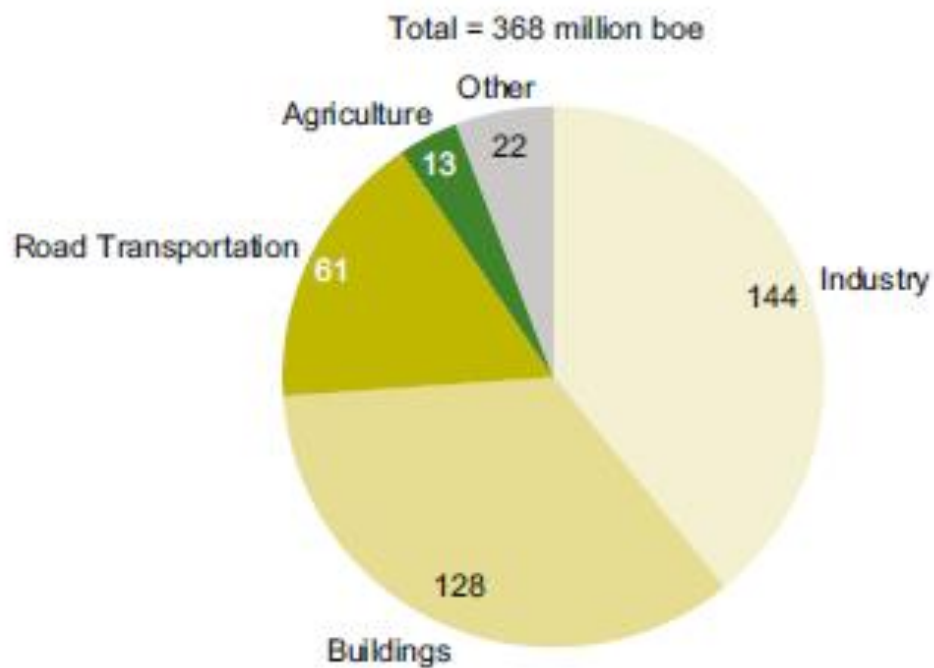

Exhibit 1

Breakdown of primary energy consumption in Belgium

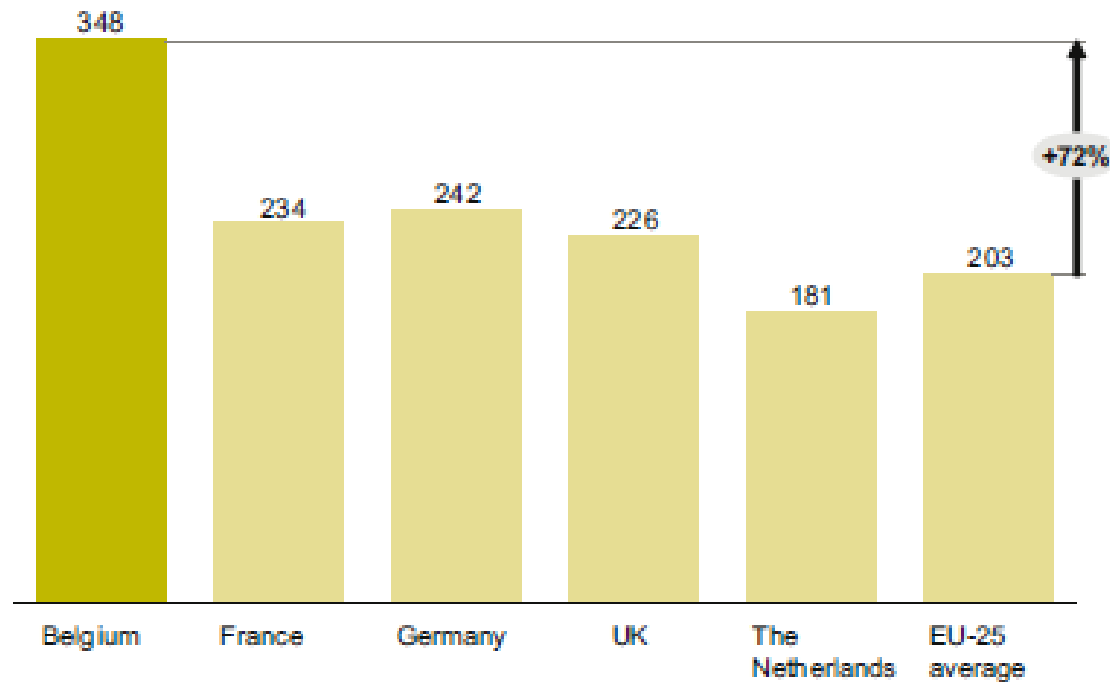
Boe Millions, 2005

SOURCE: NTUA (PRIMES forecast 2007)

Exhibit 6

Average residential energy consumption in selected European countries kWh/m², 2005

SOURCE: NTUA (PRIME3 forecast 2007); McKinsey Greenhouse Gas Abatement Cost Curve V2.0

There are three main “technical” reasons explaining the low energy efficiency of Belgian buildings compared to those of other European countries¹²:

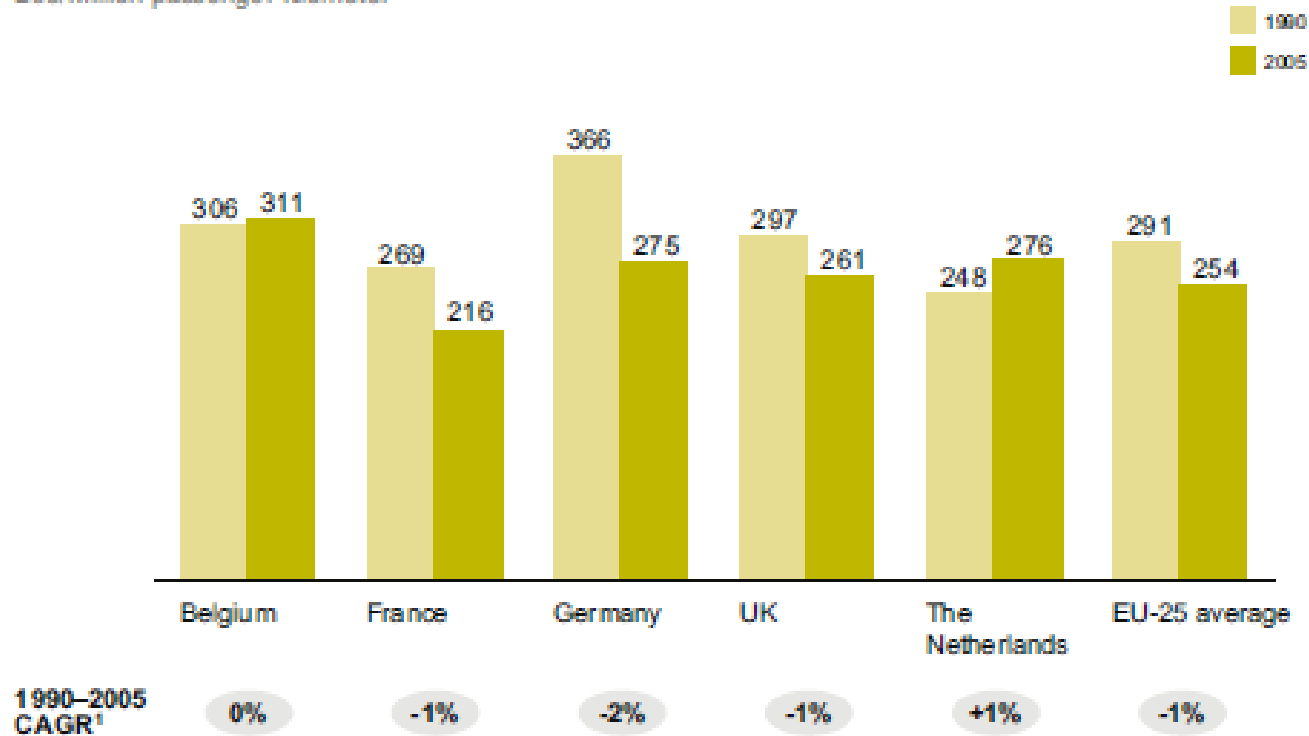
- **The age of Belgium’s building stock** (Exhibit 8). Belgium’s buildings are relatively old because of a low demolition rate – at 0.075 percent a year one of the lowest in Europe¹³ – and growth in the building stock of only 1 percent, compared to a 1.5 percent average among Belgium’s peers¹⁴. As the average age of Belgium’s building stock is forecast to increase further than that of European counterparts in the next 25 years, the relative energy efficiency of the building stock is also likely to decrease.
- **A higher percentage of single-family houses** than in other European countries¹⁵. To illustrate, 53 percent of the German residential stock consists of apartment buildings and houses inhabited by more than one family, compared to only 27 percent in Belgium.
- **A lower penetration of energy efficiency features**, such as double glazing and insulation, than other European countries. In the absence of strict construction standards, only 41 percent of Belgian homes have wall insulation¹⁶; 36 percent¹⁷ have full double-glazed windows, compared to 71 percent of homes in the UK; 58 percent of Belgian homes have roof insulation compared to 73 percent of homes in the UK¹⁸.

Exhibit 14

Fuel consumption in Road Transportation in selected European countries

Boe/Million passenger-kilometer

¹ Compound annual growth rate

SOURCE: NTUA (PRIME3 forecast 2007)

Pilootprojecten Wonen
Fasen

5 Onderzoeksteams

5 Ontwerpers

5 Bouwheren

Fase 1
Ontwerpend onderzoek:
Modellen

Fase 2
Ontwerpend onderzoek:
5 Sites
5 Masterplannen

Fase 3
Bouw van 5
Pilootprojecten

januari 2013

april 2013

maart 2014

5 Projectregisseurs + 5 Deskundigen

Kwaliteitskamer

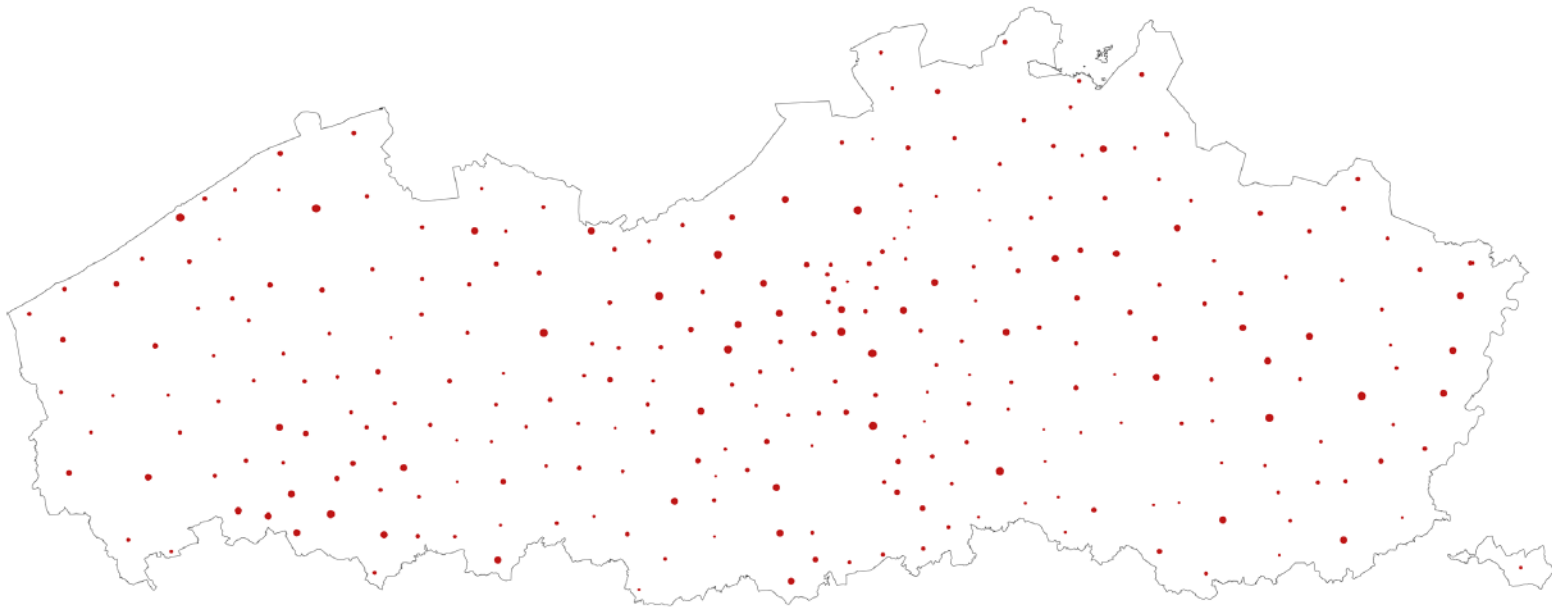

Pilootproject Nieuw Hemiksem

partners: De Ideale Woning / private ontwikkelaars

projectregisseur: Marc Martens

ontwerpers: DierendonckBlancke / L.U.S.T. / Haerinck
Van Meirhaeghe

75 km²*
Sociaal bebouwde
gronden

+

15 km²**
Sociale grondvoorraad

=

90 km²

* Oppervlakte in eigendom van de VMSW en de sociale huisvestingsmaatschappijen

**Oppervlakte van de reservegronden, gelegen in woongebied en woonuitbreidingsgebied in eigendom van de VMSW en de sociale huisvestingsmaatschappijen

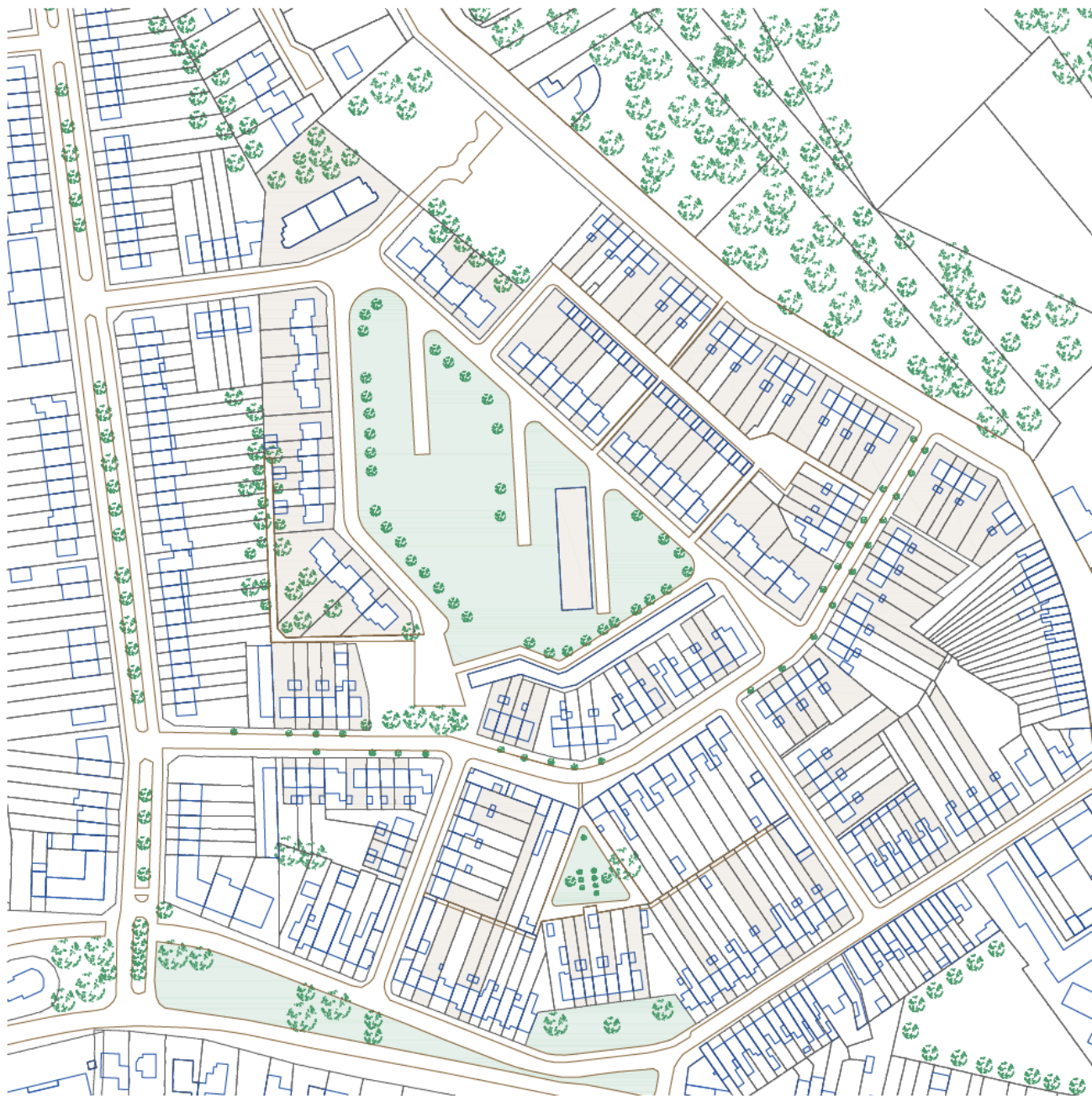
De oppervlakte ingenomen door bestaande sociale huurwoningen wordt geschat op basis van 20 woningen/hectare
Bronnen: www.vmsw.be/nl/algemeen/statistieken,
<http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2475.htm>

Jaren 30 tuinvijk/groen hart/gedeeltelijk gerealiseerd

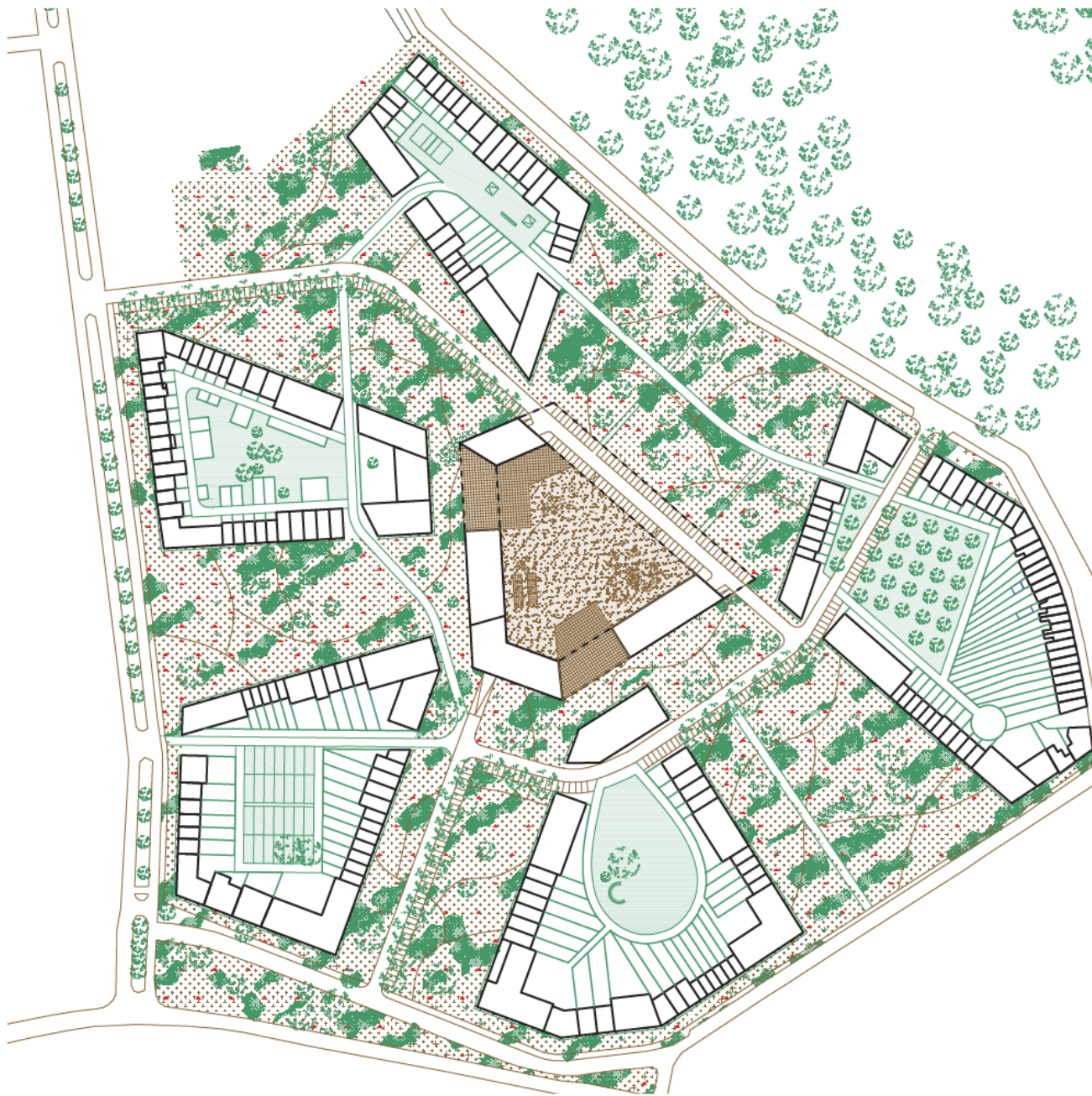

NIEUW HEMIKSEM BESTAANDE TOESTAND

OPPERVLAKTE	14,6 ha
AANTAL WONINGEN	338
DENSITEIT	23 wo/ha

NIEUW NIEUW HEMIKSEM

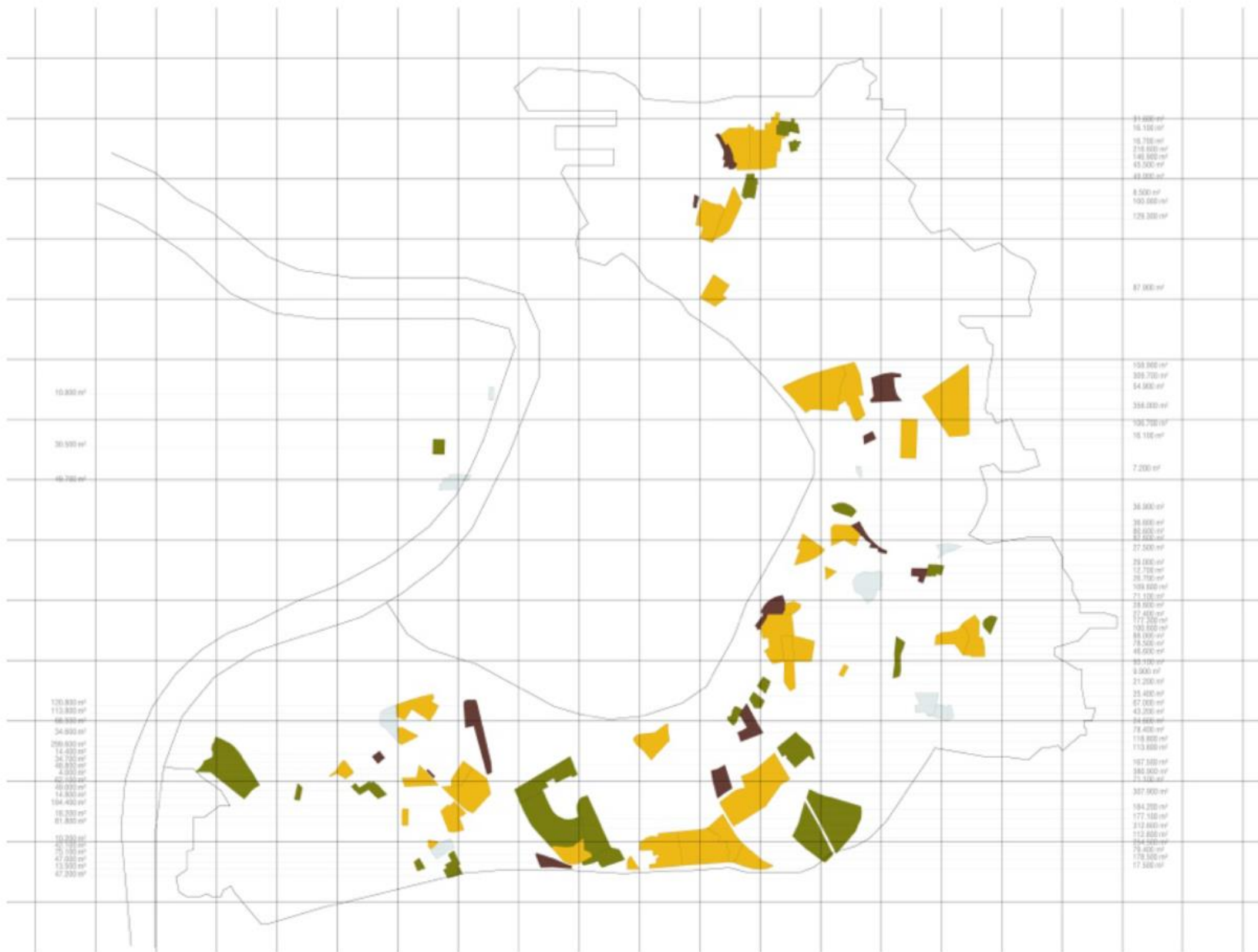
Pilootproject Meulestede Noord

partners: Samenlevingsopbouw Gent / SOGent /
Stad Gent / Rescoop vzw

projectregisseur: Peter Vanden Abeele

ontwerpers: BULK / CLUSTER / COLLECTIEF NOORD /
UA faculteit OW

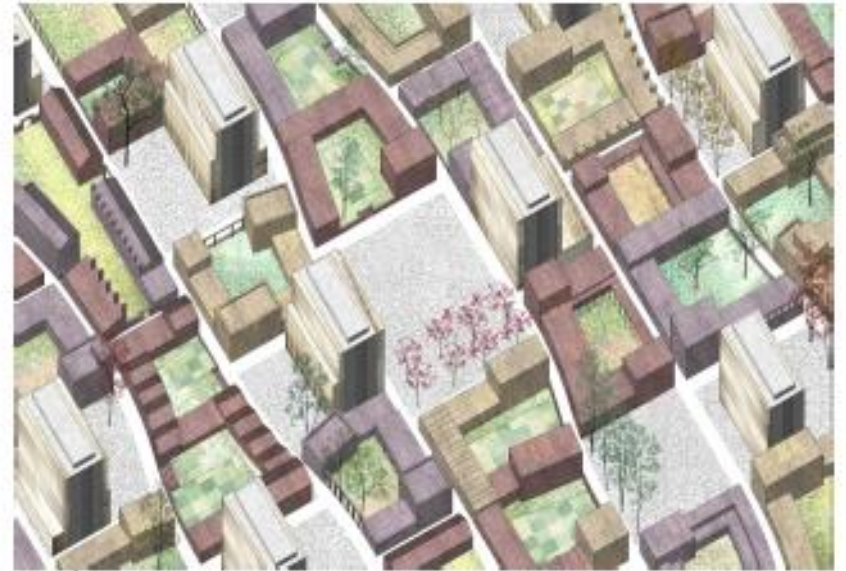

Ontwerpend onderzoek/Test 20^e eeuwse gordel Antwerpen

ARCHITECTEN BUREAU

ARCHITECTEN BUREAU

Kwade Velden 2170 Merksem - Antwerpen

huidige toestand site

1

2

3

4

5

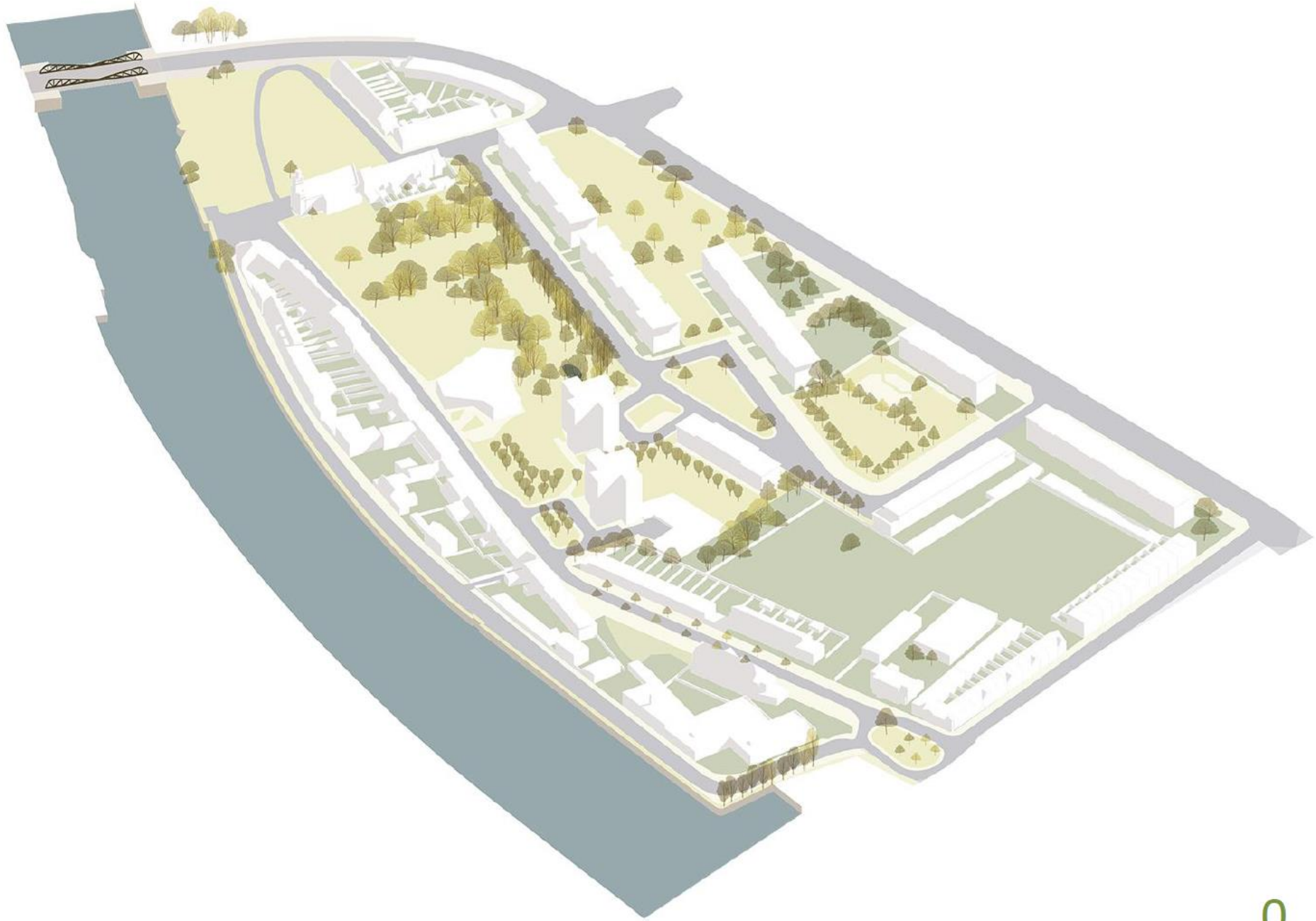
6

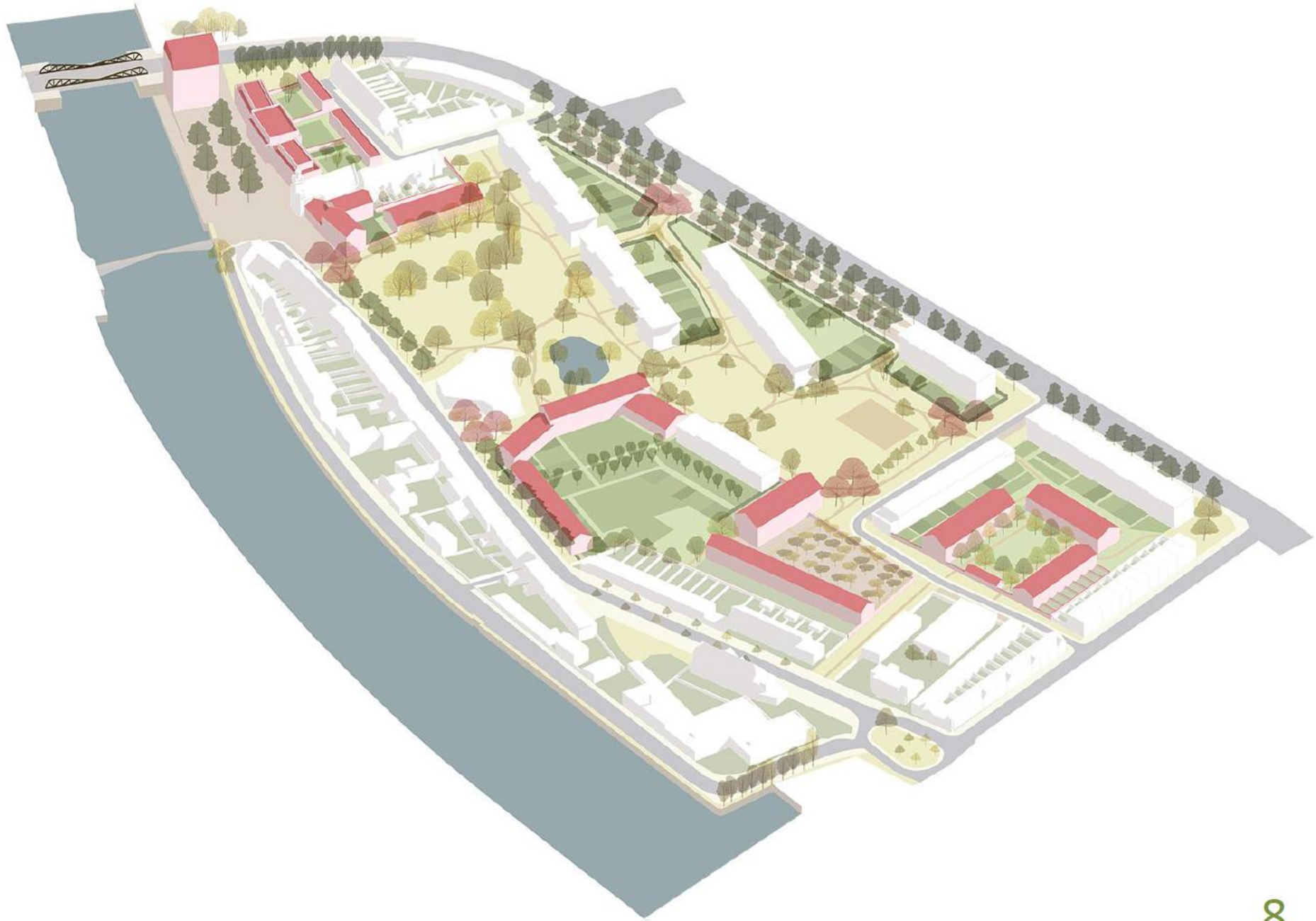

Gent/eerste CLT project Vlaanderen/loskoppelen grond-woning/uitbreiding gevraagd

Pilootproject Middenheide

partners: MATEXI / gemeente Beveren-Waas / SHM

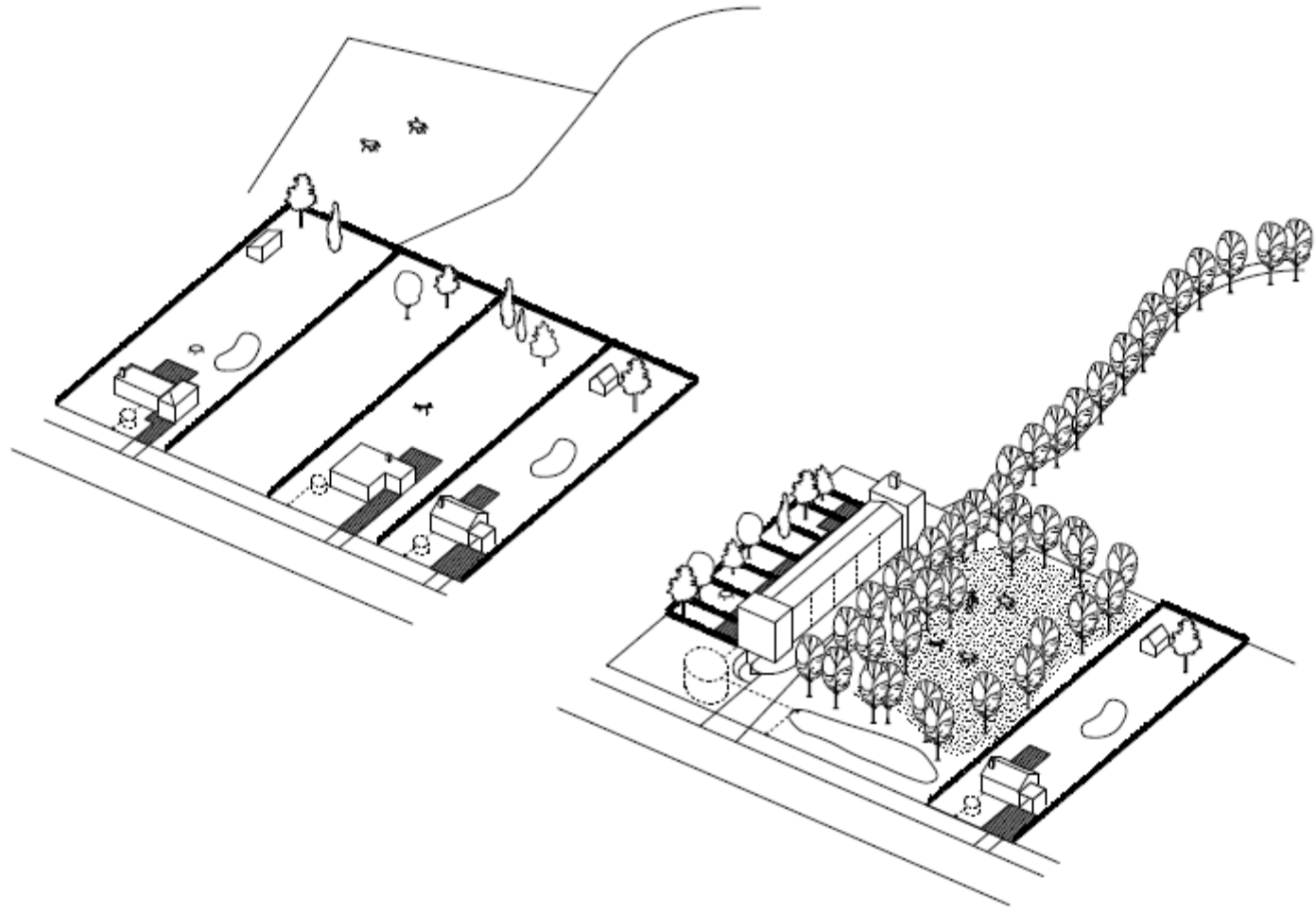
projectregisseur: Peggy Totté

ontwerpers: Bovenbouw / UGENT Labo S & Labo A

Vallei van de Beverse Beek/tramlijn A'pen Beveren

Herstellen zwakke raster/landschapskamers/waterrijke beekvallei/grondbank

Binnenhoven cfr landschapskamers/open hoven vallei/1000 woningen

Pilootproject Schorvoort Morgen

partners: De ARK / OCMW Turnhout / BVBA Bergbeemden /
Stad Turnhout

projectregisseur: Bruno De Meulder

ontwerpers: SOMETHING FANTASTIC / MONADNOCK / TRANS /
URBAN SOLUTIONS / MARLEEN GOETHALS

advies: Rasschaert advocaten

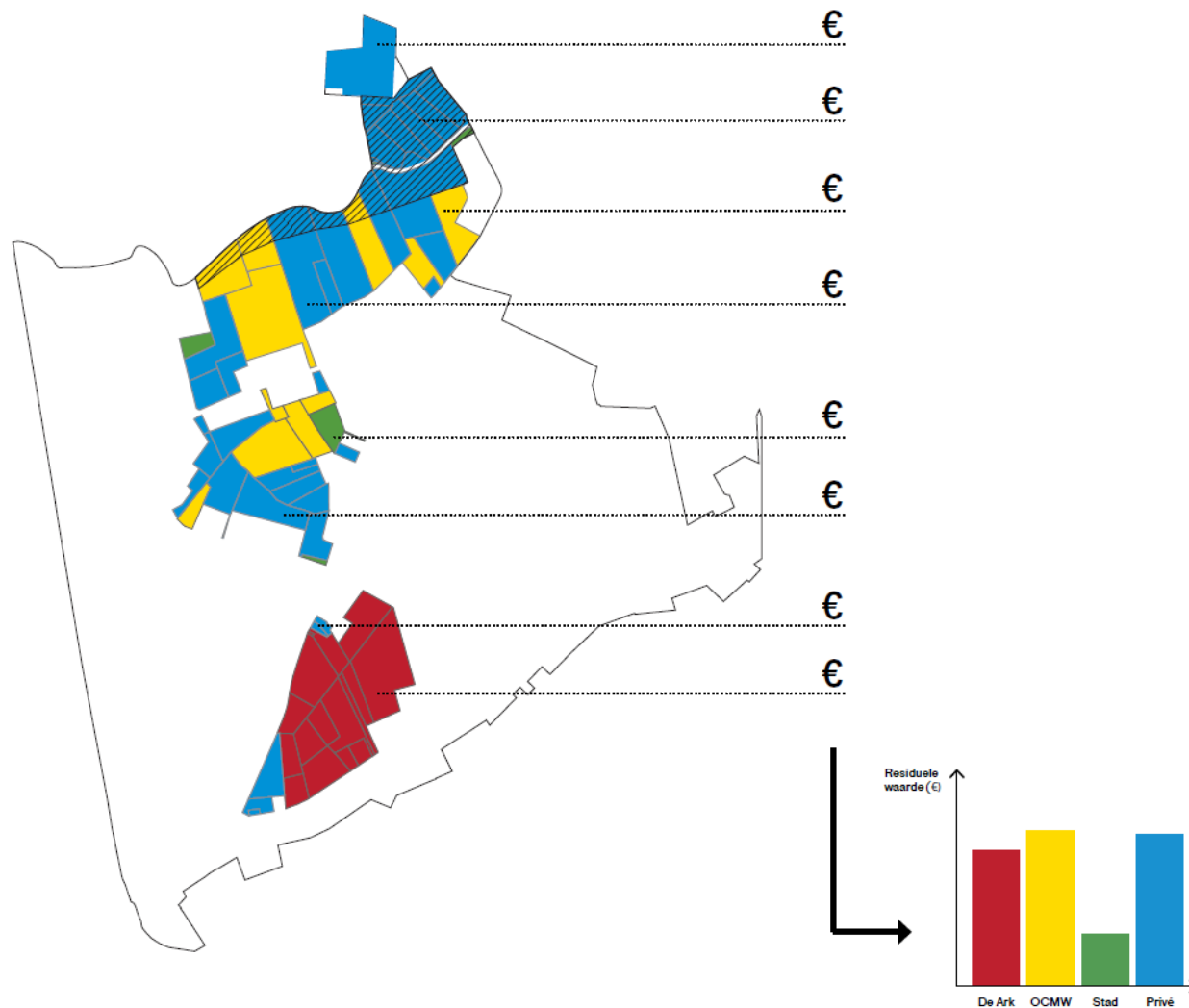
Drie zones/verschillenden eigenaars/vallei van Aa/KUL

SINGULIER PRIVAAT

SINGULIER PUBLIEK

STAP 1.0: BEPALEN HUIDIGE RESIDUELE GRONDWAARDE

Pilootproject Ter Hoogte

partners: AG Vespa

projectregisseur: Els Vervloesem

ontwerpers: OFFICE Kersten Geers David Van Severen /
Bureau Bas Smets/ ...

advies: Daidalos-Peutz / Buro MOVE

Dr Veeckmanslaan als snede

B. Bebouwing

	Aantal	Vloeroppervlakte
 Grondgebonden rijwoningen	303	60 000 m ²
 Appartementen	111	28 500 m ²
 Combinaties woning en winkel	17	9000 m ²
 Commerciële functies	23	16 500 m ²
 Af te werken kavels	6	
Subtotaal	460	114 000 m²

 Gemeenschappelijke functies
 Terrein: 170 300m² - V/T: 0,67

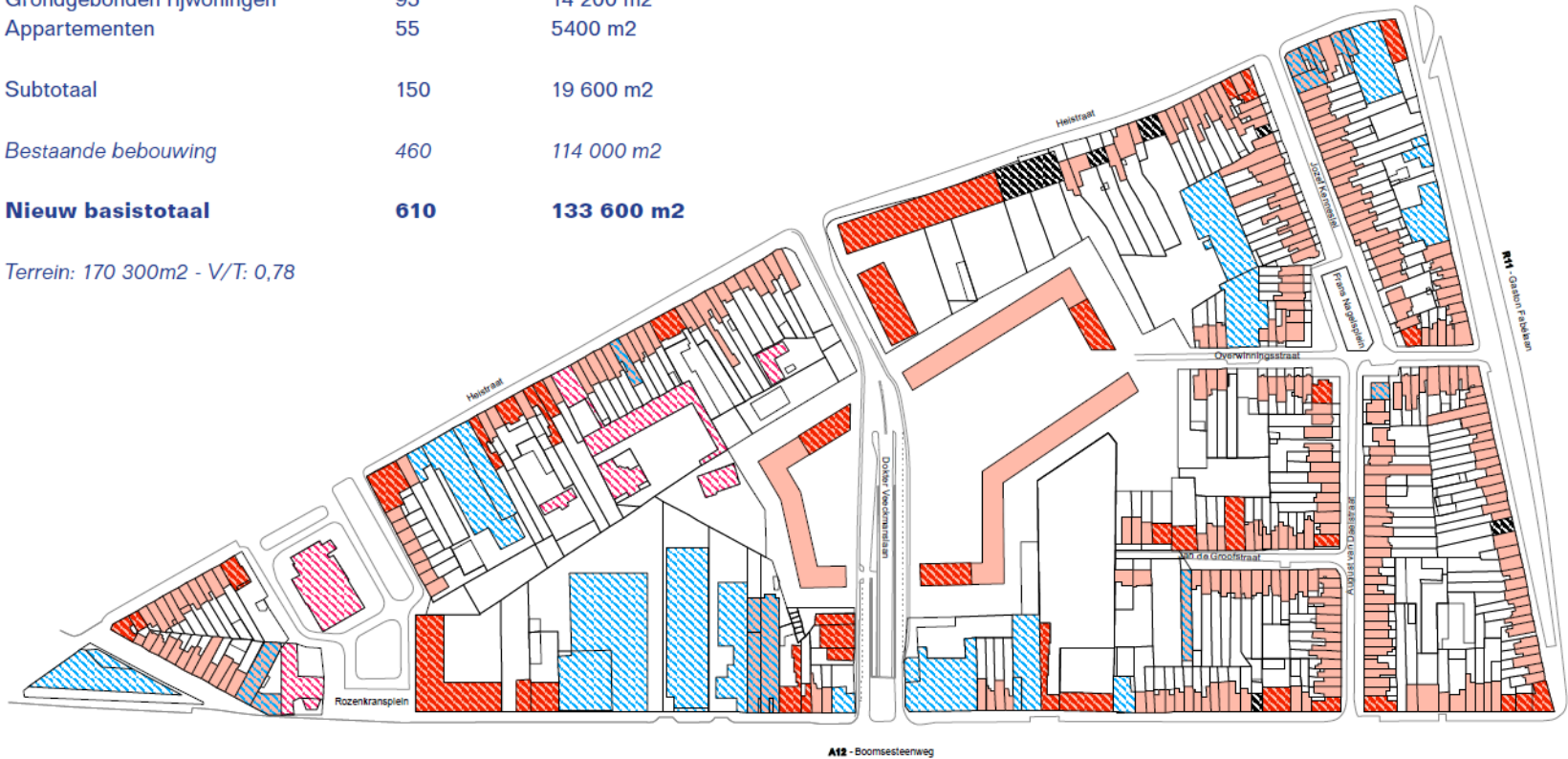
Huidige toestand

B. Bebouwing

	Aantal	Vloeroppervlakte
 Grondgebonden rijwoningen	95	14 200 m ²
 Appartementen	55	5400 m ²
Subtotaal	150	19 600 m ²
<i>Bestaande bebouwing</i>	460	114 000 m ²
Nieuw basistotaal	610	133 600 m²

Terrein: 170 300m² - V/T: 0,78

Nieuw woningarsenaal van 610 woningen in twee perimeters

150 nieuwe wooneenheden

A. Dubbele perimeter

Door ook aan de binnenzijde een beschermende gevelrij te ontwerpen wordt de gedeelde ruimte tussen de achtertuinen verstild.

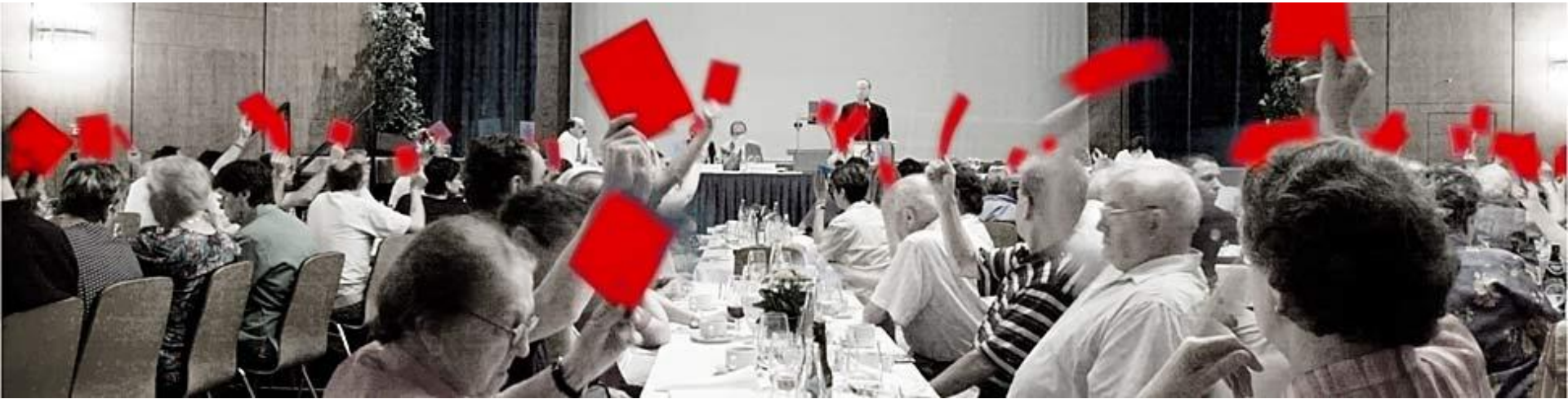
Steljing geluidslek door bebouwing en verstilling Berkenrijstunnel

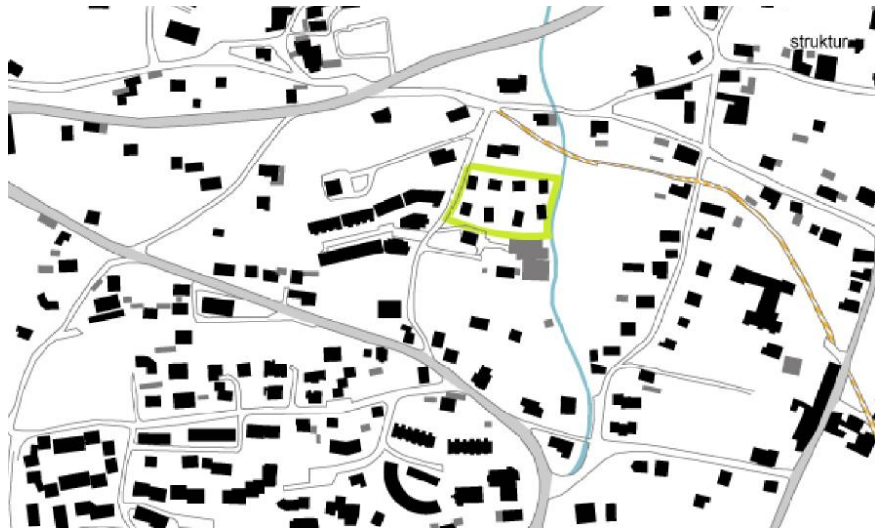
Coöperatieve woningbouw

Coöperatieve woningbouw

Zwitserland, Zürich

- 1998 stedelijke ambitie om 10.000 woningen te bouwen op 10 jaar
- 2008 zijn er 13.000 gerealiseerd, waarvan 21 % Genossenschaften
- woonzekerheid (optie tussen huur en eigendom)
- 30 – 50 % goedkoper dan de markt
- meer residentiële mobiliteit ifv woning aangepast aan levensfase
- maatschappelijke meerwaarden ipv financiële winst
- duurzaam bouwen, gedeelde ruimten, wijkvoorzieningen

Kaltern Italië
Gartenweg / Wohnbaugenossenschaft Gartenweg / Feld 72 Architekten

ZÜRICH Albisrieden
Hagenbuchrain / Baugenossenschaft Sonnengarten / Bünzli + Courvoisier Architekten

Zürich Wiedikon
Siedlung Hegianwandweg / Familienheim-Genossenschaft Zürich / EM2N Architekten

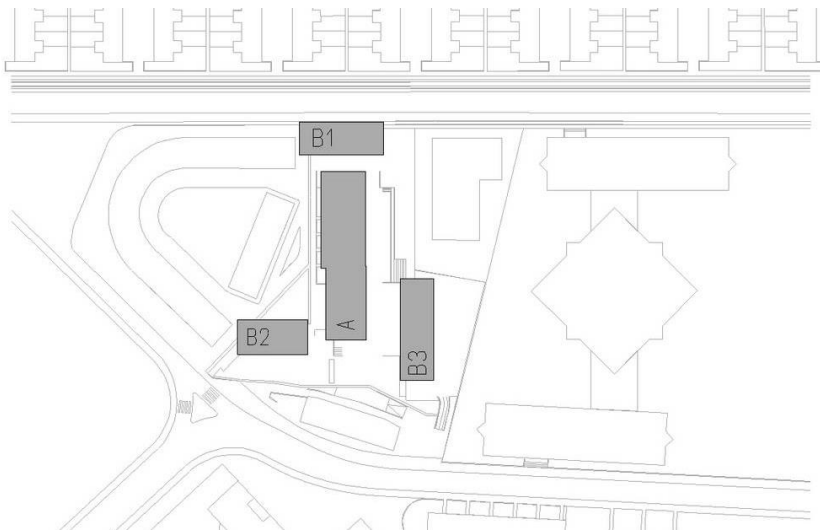

Wenen

Wagramerstrasse / Familie Gemeinnützige Wohn- und Siedlungsgenossenschaft / Schluder Architektur

ZÜRICH
Kraftwerk 1/ Bau- und Wohngenosenschaft KRAFTWERK 1 / Stücheli Architekten

ZÜRICH

Kraftwerk 2 / Bau- und Wohngenosenschaft KRAFTWERK 1 / Adrian Streich Architekt

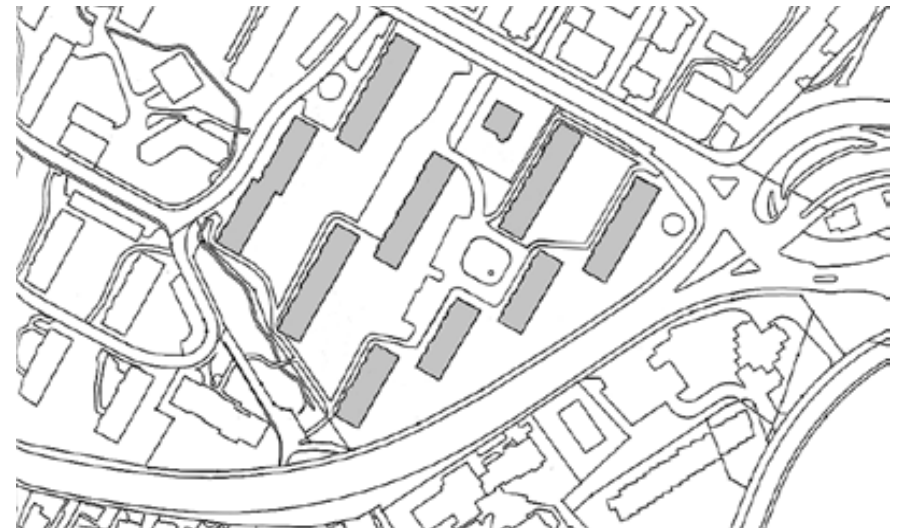

Zürich

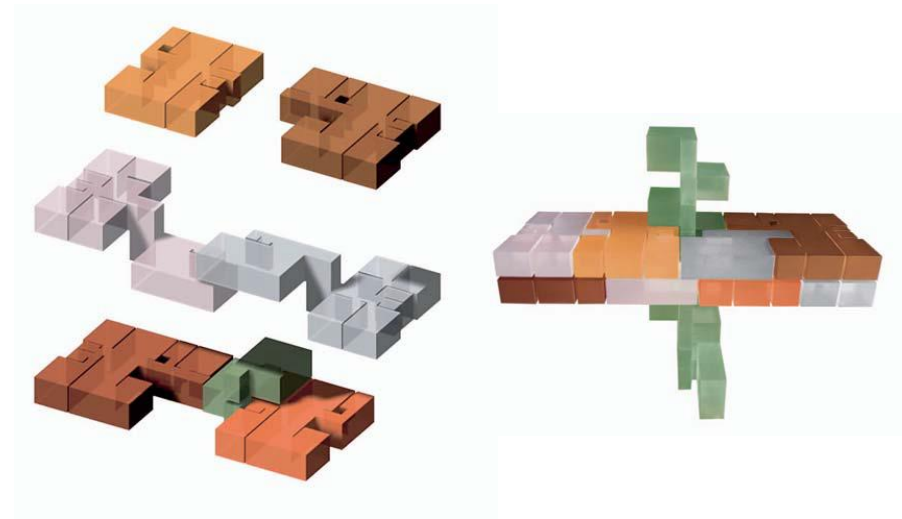
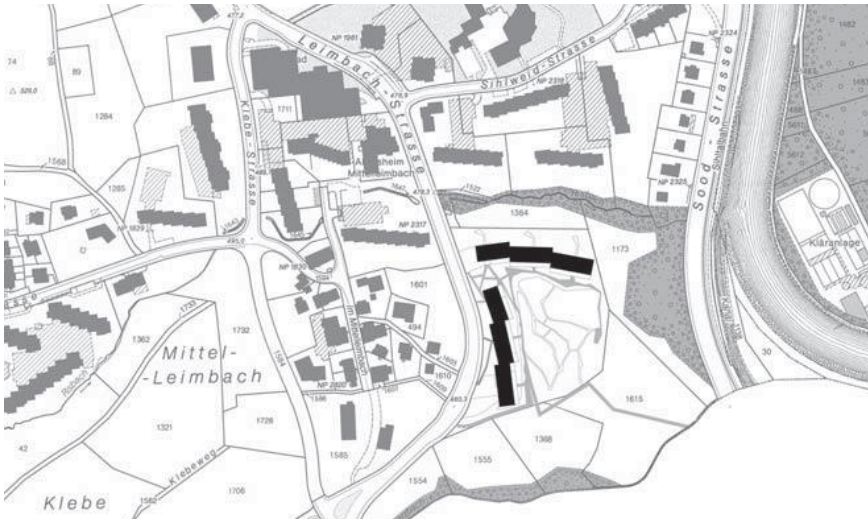
Ruggächern / Allgemeine Baugenossenschaft Zürich / Baumschlager & Eberle

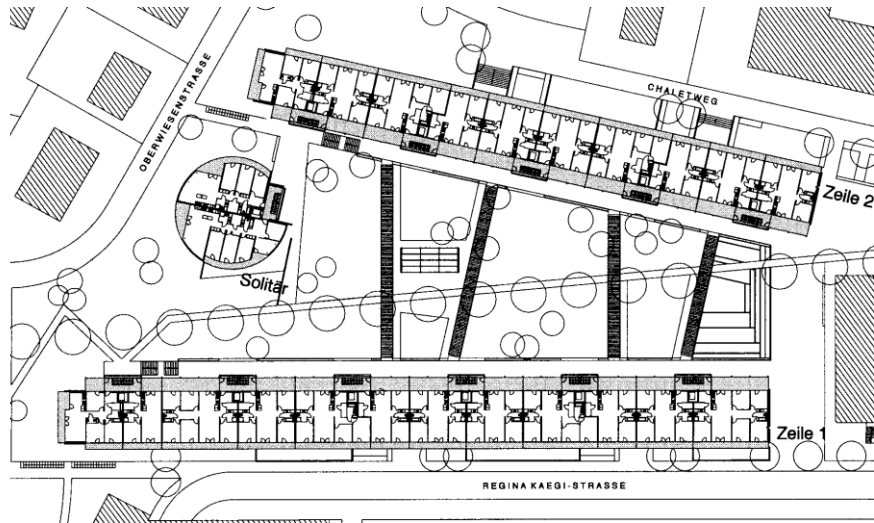
ZÜRICH

Triemli / Baugenossenschaft Sonnengarten / von Ballmoos Krucker Architekten

Zürich Leimbach
Wohnüberbauung Leimbachstrasse / Baugenossenschaft Freiblick + Zurlinden / POOL Architekten

Zürich Oerlikon
Regina Kägi-Hof / Allgemeine Baugenossenschaft Zürich / Theo Hotz mit Peter Berger

Zürich
Siedlung Grünmatt / Familienheim Genossenschaft Zürich / Graber Pulver Architekten

Zürich Leimbach
Siedlung Sihlweid / Baugenossenschaft Zurlinden / Harder Haas Partner architekten

Van het huidige verbruik per persoon van 6000 Watt naar 2000 in 2050
Van 60 gloeilampen van 100 Watt naar 20 gloeilampen in 2050
Stemt overeen met verbruik in de jaren '70

Zürich Leimbach
Siedlung Sihlweid / Baugenossenschaft Zurlinden / 2000 Watt Gesellschaft

Zürich
Areal Kalkbreite / Genossenschaft Kalkbreite / Müller Sigrist Architekten

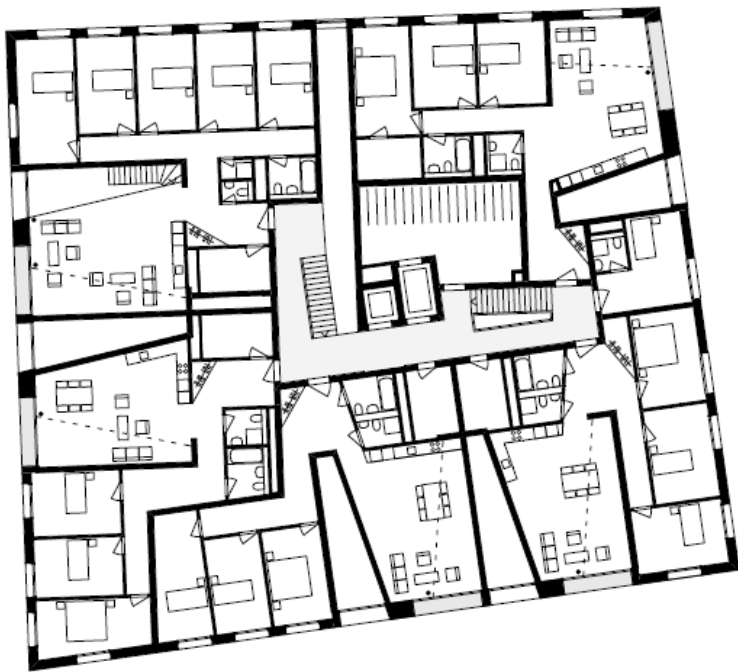

Zürich Leutschenbach
Hunzikerareal / Baugenossenschaft Mehr als Wohnen / meedere architekten

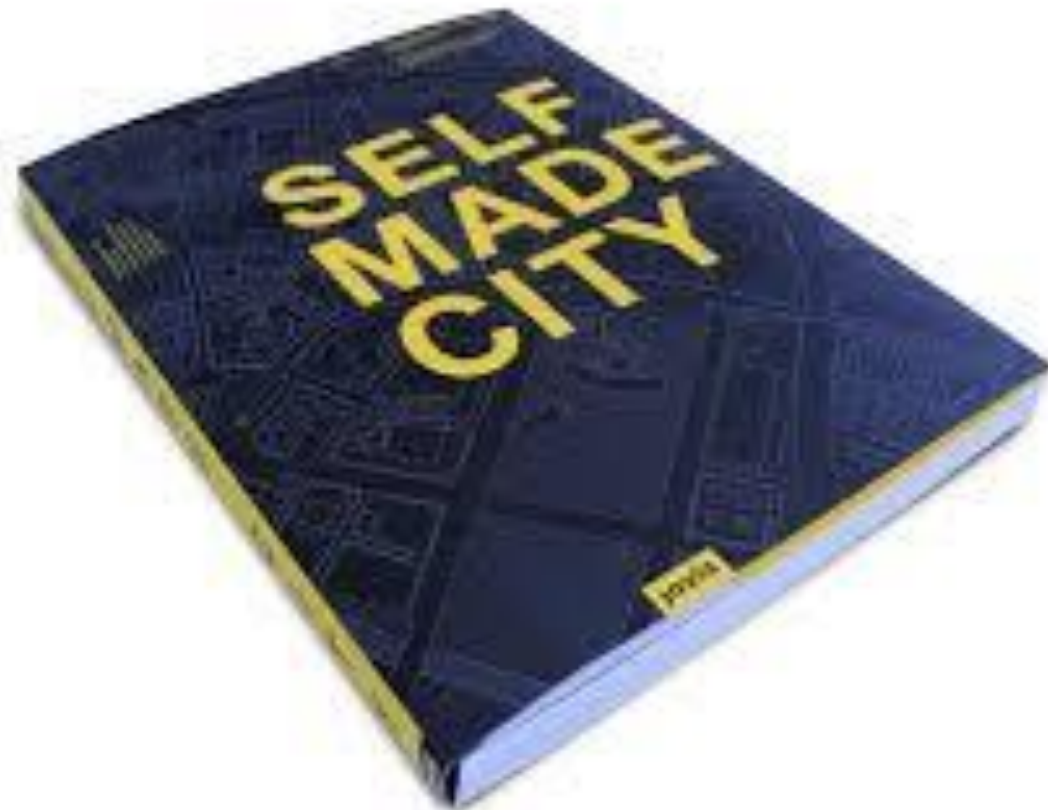
Zürich Leutschenbach
Hunzikerareal / Baugenossenschaft Mehr als Wohnen / Genossenschaftstrasse 18, Architekturbüro Miroslav Šik

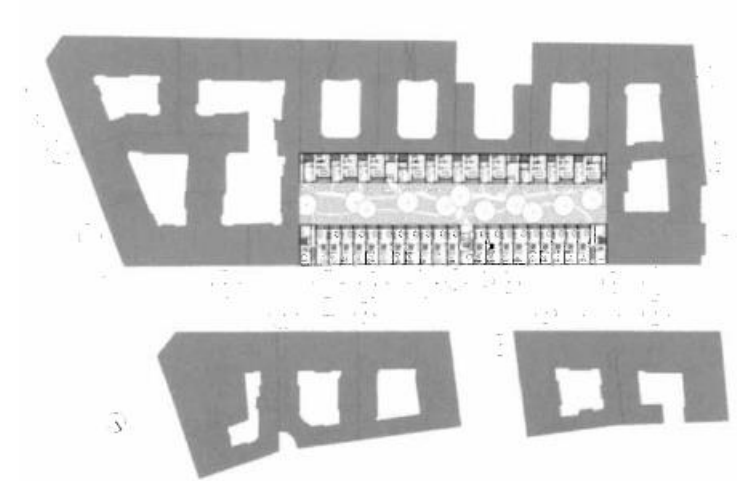

Zürich Leutschenbach
Hunzikerareal / Baugenossenschaft Mehr als Wohnen / Genossenschaftsstrasse 13, Pool Architekten

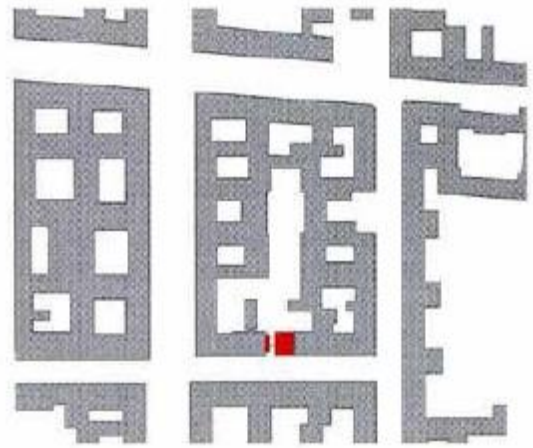
Baugruppen Berlin

Berlijn
Bigyard / Baugruppe Zelterstrasse / Zanderroth Architekten

Lageplan

Berlijn

/ Baugruppe Esmarckstrasse / Kaden Klingbeil Architekten

Berlijn

Ruppinerstrasse / Baugruppe / Zanderroth Architekten

Berlijn
Spreefeld Köpenickerstrasse / Baugruppe / Fatkoehl Architekten